

УДК 65.012.8:338(477)

DOI: 10.31732/2663-2209-2020-57-155-163

ПОЛІТИКО-ДИПЛОМАТИЧНА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Рокоча В.В.¹, Горбачук О.І.²

¹ д.е.н., професор кафедри міжнародних економічних відносин, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна, тел.: (044)-456-71-91, e-mail: virar@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0467-856X>

² к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна, тел.: (044)-456-71-91, e-mail: OleksandrGI@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6511-9211>

POLITICAL AND DIPLOMATIC COMPONENT OF THE ECONOMIC SECURITY OF THE STATE

Rokocha V.¹, Horbachuk O.²

¹ Doctor of sciences (Economics), professor of international economic relations department, «KROK» University, Kyiv, st. Tabirna, 30-32, 03113, Ukraine, tel. (044)-456-71-91, e-mail: virar@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0467-856X>

² PhD (Economics), associate professor of international economic relations department, «KROK» University, Kyiv, st. Tabirna, 30-32, 03113, Ukraine, tel. (044)-456-71-91, e-mail: OleksandrGI@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6511-9211>

Анотація. Сучасні глобальні процеси в світовій економіці несуть у собі нові можливості й нові загрози національним економічним інтересам. Тому науково-практичні основи забезпечення економічної безпеки, зокрема методики обрахунку інтегрального індексу рівня економічної безпеки держави, мають постійно оновлюватися та актуалізуватися у відповідності до стрімких змін у світовій системі господарювання. У статті обґрунтовується необхідність перегляду переліку функціональних складових економічної безпеки України, що містяться в Методичних рекомендаціях Мінекономіки, у бік його розширення шляхом додаткової (політико-дипломатичної) складової. Політико-дипломатичну складову економічної безпеки можна описати як стан зовнішньої та внутрішньої політики держави, який забезпечує національній економіці та бізнесу вільний вихід на зовнішні ринки, доступ до світових ресурсів та технологій, стабільний процес обміну товарами і послугами, вільний рух національного капіталу, сприятливий клімат для залучення прямих іноземних інвестицій, всебічну підтримку і захист на державному та дипломатичному рівні національного виробника та експортера у світовій економічній системі. На основі отриманих у ході дослідження результатів статистичного аналізу, їх теоретичного обґрунтування та уведення кількісних оцінок визначено індикатори політико-дипломатичної складової економічної безпеки України та їх характеристичні значення й вагові коефіцієнти, здійснено нормування отриманих значень. Подальші емпіричні дослідження у галузі економічної дипломатії та економічної безпеки дозволять більш точно і різнобічно оцінювати рівень економічної безпеки української держави й ураховувати новітні тенденції у розвитку глобальної економічної системи та її регіональних інтеграційних утворень.

Ключові слова: економічна безпека держави, економічна дипломатія, політико-дипломатична складова економічної безпеки, інтегральний індекс економічної безпеки України.

Формул: 3, рис.- 3, таб.: 3, біб.: 4

Annotation. The current global processes in the world economy bring new opportunities and new threats to the national economic interests. Therefore, the scientific and practical bases of economic security, in particular the methods of calculating the integral index of the level of economic security of the state, should be constantly updated and updated in the light of rapid changes in the world economic system. The article substantiates the need to expand the list of functional components of economic security of Ukraine contained in the Methodological Recommendations of the Ministry of Economy by introducing additional, political and diplomatic component. Diplomatic and political part of the economic security can be described as a condition of internal and external politics of the state, which provides unhindered foreign markets entrance for national economics and business, access to world's resources and technologies, steady process of goods' and services' exchange, free national capital flow, favorable climate for FDI attraction, comprehensive support and protection of national producer and exporter on the governmental and diplomatic levels throughout world economic system. On the basis of the results of the statistical analysis, theoretical substantiation and quantitative evaluations, the list of indicators of the political-diplomatic component of economic

security of Ukraine was formed, the characteristic values of the indicators were determined, the weighting coefficients were calculated. Further empirical studies in the field of economic diplomacy and economic security will allow a more accurate and comprehensive assessment of the level of economic security of the Ukrainian state, taking into account the latest trends in the world economy related to global and regional integration processes.

Key words: *economic security of the state, economic diplomacy, political and diplomatic component of economic security, integral index of economic security of Ukraine.*

Formulas: 3, fig.: 3, tab: 3, bibl.: 4

Постановка проблеми. Авторами цієї статті вже було зроблено перші кроки щодо аналізу чинної в Україні Методики розрахунку рівня економічної безпеки України, що запропонована Міністерством економічного розвитку і торгівлі (МЕРТ) і зроблено висновок, що діюча методика потребує суттєвого вдосконалення, оскільки в ній не враховано вплив політико-дипломатичного компонента міжнародних економічних відносин [1].

Політико-дипломатичні інструменти (закордонні візити вищого керівництва держави, економічні переговори, підписані й чинні міждержавні угоди, робота економічних відділів посольств, торгових представництв тощо) є дієвим чинником реалізації зовнішньоекономічної політики країни, підґрунтям і стимулом розвитку міжнародних економічних відносин, захищаючи національні інтереси та забезпечуючи економічну безпеку держави в процесі її інтеграції до глобальної економічної системи. Це й актуалізує дослідження кількісних параметрів впливу політико-дипломатичного компоненту на рівень економічної безпеки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення проблем забезпечення економічної безпеки України в умовах глобалізації світової економіки є предметом наукових досліджень відомих учених різних країн світу.

В Україні ними активно займаються Я. Жаліло, О. Ляшенко, Г. Мерніков, А. Сухоруков, Ю. Харазишвілі, щодо питання визначення місця економічної дипломатії в системі економічної безпеки держави та її функцій, то вони становлять коло інтересів таких учених, як П. ван Бергейк і С. Мунс, Г. Біглейзер, В. Нижник, А. Савойській, К. Фліссак та ін.

Віддаючи належне науковій та практичній значущості праць названих учених, слід зазначити, що в українській

науці теоретичні аспекти забезпечення економічної безпеки держави засобами економічної дипломатії залишаються маловивченими, а прикладні дослідження в цій галузі досі не проводилися.

Формулювання цілей статті. Мета цієї статті полягає в перегляді переліку функціональних складових економічної безпеки України, що містяться в Методичних рекомендаціях Міністерства економічного розвитку і торгівлі, задля їх розширення через уведення політико-дипломатичної складової.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з найдієвіших інструментів оперативного узгодження і врегулювання спірних питань в процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності, захисту національних інтересів та надійного забезпечення економічної безпеки держав є економічна дипломатія, яка стала унікальним явищем сучасних міжнародних відносин і певним продуктом доби глобалізації. Відбувається масштабна економізація зовнішньої політики держав, яка особливо стала помітною після краху біполярної системи міжнародних відносин, завершення періоду холодної війни і початку глобальних процесів. У нових реаліях захист і просування національних економічних інтересів у світовій економічній системі стало головним завданням зовнішньої політики і дипломатичної служби сучасних цивілізованих країн [2].

У цьому розумінні важливою є емпірична частина нашого дослідження, де на основі статистичного аналізу первинних даних, з'ясовується значущість зв'язку між дією інструментів економічної дипломатії і показниками результативності зовнішньоекономічної діяльності держави: експортом, імпортом та прямими іноземними інвестиціями (ПІІ).

Під час дослідження було зібрано дані, що характеризують політико-дипломатичні відносини України з основними економічними партнерами (28 країнам світу) з часу набуття незалежності до 2015 р. Проведений на цій базі кореляційний аналіз виявив статистично значущий зв'язок між інструментами економічної дипломатії і показниками експорту (в середньому $r = 0,8$) та імпорту (в середньому $r = 0,7$) і водночас не показав наявності суттєвого зв'язку між інструментами економічної дипломатії та ПІІ (в середньому $r = 0,1$).

Регресійний аналіз первинних змінних дав можливість отримати адекватні числові показники залежності як для усього об'єму даних, так і для кожного параметру окремо. Виведена з цією метою мультиплікативна експоненціальна модель була перевірена на адекватність і відтак стала базовою у подальших дослідженнях поставленої проблеми. Проведений за допомогою названої моделі регресійно-дисперсійний аналіз первинних змінних дав такі результати результуючих змінних: експорт (y_1) - 23,854%, імпорт (y_2) - 20,033%, ПІІ (y_3) - 20,032%, тобто впродовж досліджуваного періоду зміни в показниках зовнішньоекономічної діяльності в середньому на 20% залежать від зміни 14 основних факторів політико-дипломатичного компонента (робота зарубіжних та українських посольств і консульств, візити за кордон українських перших осіб, робота постійно діючих спільних міжурядових комісій з економічного співробітництва, міждержавні переговори та угоди про міжнародну економічну співпрацю тощо).

Методом головних компонент через базову модель було визначено вагові коефіцієнти кожної з 14 факторних змінних (x) і на підставі отриманих результатів розроблено формулу для визначення інтегрального індексу економічної дипломатії України. Усі зібрані за названий період дані було нормовано та визначено вагові коефіцієнти результуючих змінних (y): експорт, імпорт,

ПІІ, що й дозволило розрахувати значення інтегральних індексів української економічної дипломатії для кожної з 28 досліджуваних країн, а також значення субіндексів експорту, імпорту, ПІІ, згортка значень яких уможливила розрахунок загального інтегрального індексу ролі української економічної дипломатії у формуванні показників зовнішньоекономічної діяльності України.

Динаміка щільності зв'язку між змінними (x) та (y) за кожен досліджуваний рік і за весь період була виявлена завдяки кореляційному аналізу: найбільш значимий зв'язок між x і y виявився між роботою зарубіжних і українських посольств та експортно-імпоротною діяльністю (середній коефіцієнт кореляції $r = 0,9$), при (x) - українські консульства зв'язок слабший (в середньому $r = 0,2$, проти середнього $r = 0,5$ для зарубіжних консульств). Між (x) - ПІІ, як і в попередньому випадку було отримано найнижчі значення залежності.

Побудована в ході дослідження багатофакторна регресійна модель при застосуванні методу множинної кореляції (табл. 1) дозволила надати отриманим результатам кореляційної залежності більш точне й адекватне відображення.

Результати проведеного множинного кореляційного аналізу дали можливість виявити тренди в динаміці зв'язку між (y) і (x) за весь період. На представлених на рис. 1, 2 та 3 графіках суцільними лініями позначена крива залежності зовнішньоекономічної діяльності від політико-дипломатичного фактора, пунктиром - лінія тренду, вздовж якої коливаються реальні дані і який показує основну тенденцію руху залежності певного виду зовнішньоекономічної діяльності від політико-дипломатичного чинника.

Діаграми ілюструють зміни впливу української економічної дипломатії на зовнішньоторговельну діяльність та залучення ПІІ в Україну.

**Динаміка кореляційної залежності між змінними (x) та (y)
 (2004-2016 рр.)**

Роки	Ry1 (коефіцієнт кореляційної залежності для експорту)	Ry2 (коефіцієнт кореляційної залежності для імпорту)	Ry3 (коефіцієнт кореляційної залежності для ПШ)
2004	0,999999866700	0,999999954700	0,726520071740
2005	0,999999913840	0,999999973200	0,790883246650
2006	0,999999896320	0,999999947500	0,619341512560
2007	0,99999999460	0,99999999400	0,576627548880
2008	0,999999947520	0,999999917400	0,496886099060
2009	0,999999890570	0,999999935600	0,618342082940
2010	0,999999937750	0,999999949700	0,612387252890
2011	0,999999960960	0,999999967300	0,691426086950
2012	0,999999896430	0,999999944000	0,607161652220
2013	0,999999956500	0,999999955000	0,563173453740
2014	0,999999875550	0,999999944800	0,579480361970
2015	0,999999803970	0,999999859000	0,607078278380

Джерело: складено за результатами множинного кореляційного аналізу

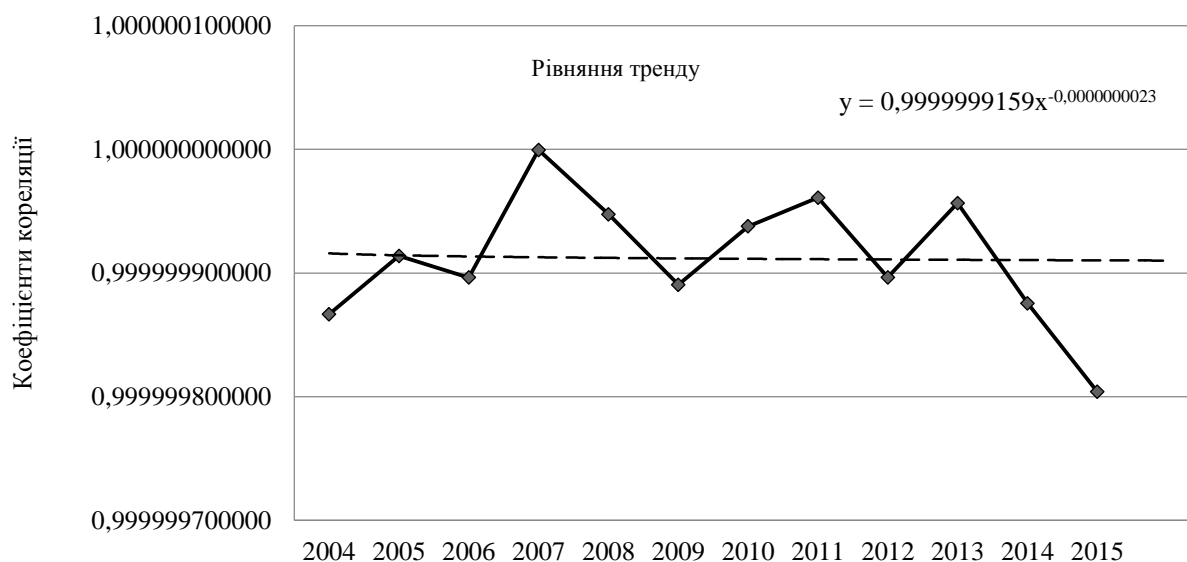

Рис. 1. Динаміка впливу політико-дипломатичного фактору на український експорт (2004 - 2016 рр.)

Джерело: складено авторами за результатами множинного кореляційного аналізу

Характеризуючи динаміку зв'язку між політичними і економічними факторами, криві діаграм відбивають її залежність від суспільно-політичної та економічної ситуації в країні, а це свідчить про достовірність зібраних даних та адекватність застосованих для обрахунку моделей.

У перебігу дослідження було також проведено статистичний аналіз співробітництва України з 4 країнами Карпатського Єврорегіону: Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією.

Результати аналізу засвідчили наявність позитивного статистично значущого зв'язку між змінними (y) і (x) практично за усіма змінними (x), який коливався на рівні $r = 1$, а це вказує на вагомій переваги транскордонного співробітництва, зокрема у сфері іноземного інвестування. Найвищі коефіцієнти кореляції за усіма показниками було зафіксовано у відносинах України з Угорщиною, що склало підстави для більш ретельного вивчення їх політико-дипломатичних та економічних взаємин.

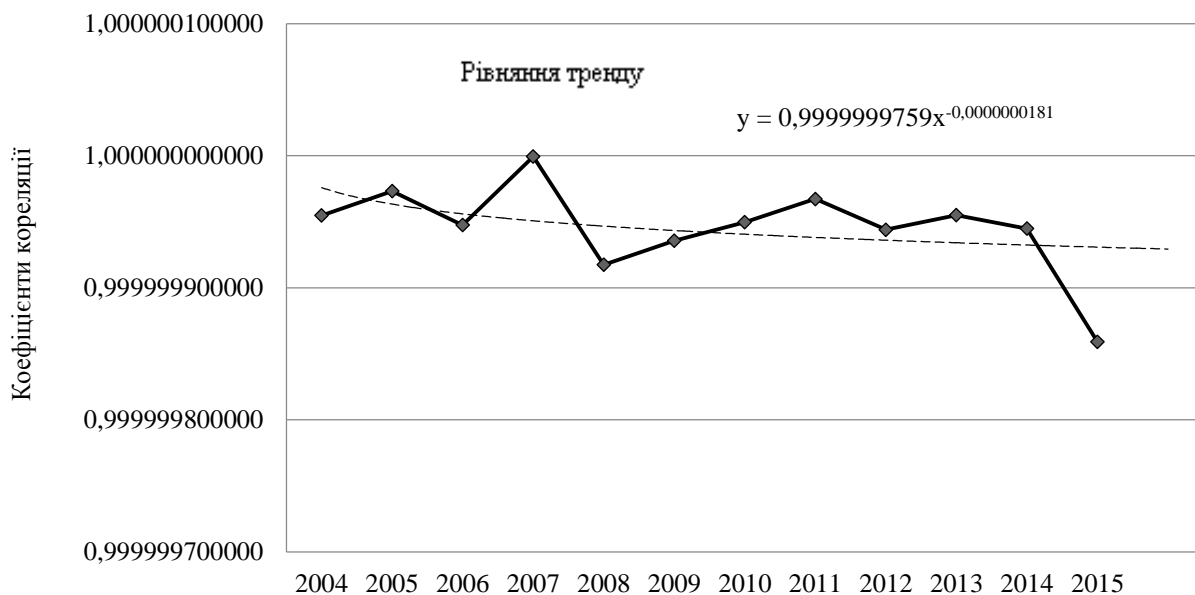

Рис. 2. Динаміка впливу політико-дипломатичного фактору на український імпорт (2004 - 2016 рр.)

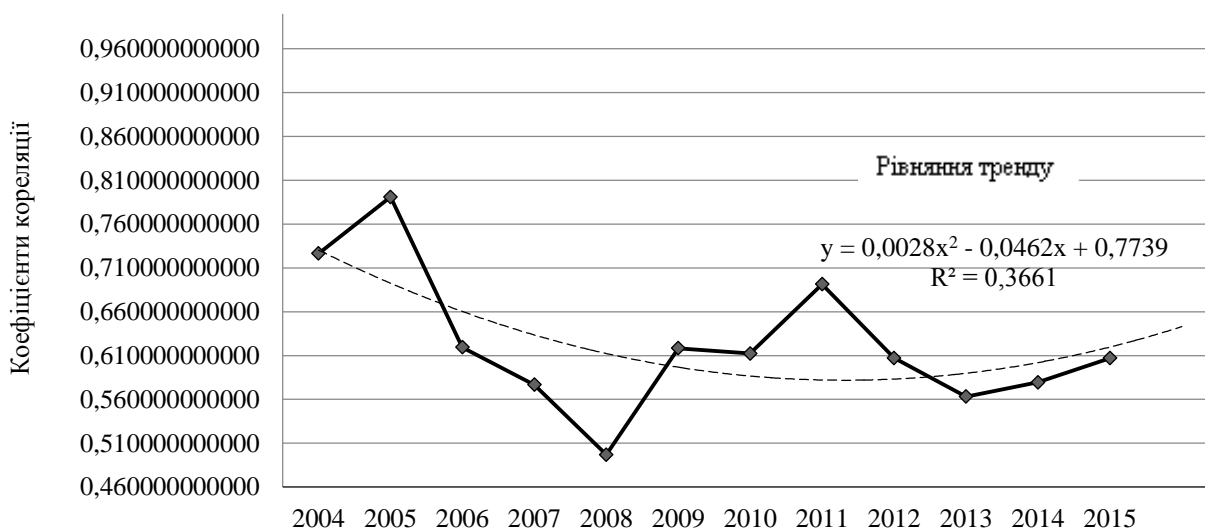

Рис. 3. Динаміка впливу політико-дипломатичного фактору на залучені в Україну ПІІ (2004 - 2015 рр.)

Джерело: складено авторами за результатами множинного кореляційного аналізу

Останнє привело до висновку, що при позитивній спрямованості цих взаємин мають місце три ефекти. По-перше, обрані для дослідження основні інструменти офіційної економічної дипломатії мають прямий позитивний вплив на зовнішньоторговельну та інвестиційно-інноваційну складові економічної безпеки держави; по-друге, на інші складові економічної безпеки вони впливають

опосередковано; по-третє, внаслідок наявності перших двох ефектів формується сумарний ефект економічних взаємовідносин, який позитивно впливає не лише на рівень економічної безпеки двох країн, але й формує систему стабільності в усьому регіоні.

Особливо важливим є другий, опосередкований ефект. Він не є явним і через це в теорії економічної безпеки

держави ним часто нехтують. Проте, наприклад, візити українських президентів, прем'єр-міністрів, міністрів профільних міністерств і відомств до Азербайджану, Казахстану, Туркменістану, Польщі, Словаччини, Угорщини безпосередньо впливають на енергетичну безпеку України, а робота постійно діючих спільних міжурядових комісій з економічного співробітництва (СМК) - на забезпечення достатнього рівня, продовольчої, виробничої і енергетичної безпеки.

Усі складові економічної безпеки так, чи інакше перебувають під впливом інструментів економічної дипломатії. Зокрема це: візити різного рівня, підписані угоди, діяльність двосторонніх міждержавних органів високого рівня, робота посольств і консульств. На фінансову безпеку безпосередній вплив здійснює будь-який візит, переговори та підписані угоди на рівні Прем'єр-міністра або Міністра фінансів України, що пов'язані з інвестуванням.

Дипломатичний супровід українських виробників і експортерів на рівні економічних відділів Посольств, закордонні візити перших осіб держави, переговори і підписані угоди про експорт української продукції та про залучення достатніх обсягів ПІІ впливають на виробничу, науково-технологічну, соціальну і навіть демографічну безпеку, адже успішність української економічної дипломатії в цих сферах врешті позитивно впливає на рівень і якість життя громадян.

Отже, від того, наскільки економічно обґрунтованою і ефективною є політико-дипломатична діяльність держави, залежить рівень її економічної безпеки. Це і доводять емпіричні дослідження впливу інструментів економічної дипломатії на основні показники зовнішньоекономічної діяльності України [3].

Питання лише в тому, наскільки суттєвою є ця залежність порівняно з іншими 9-ма складовими, що формують загальний інтегральний індекс економічної безпеки України.

При вирішенні цього питання постає досить серйозна проблема: як практично ввести до складових економічної безпеки України політико-дипломатичний компонент. Проведене дослідження показало, що чинні методики жорстко регламентовані, вони містять вже готові складові з індикаторами, розрахованими граничними і пороговими значеннями і не передбачають внесення додаткових параметрів.

Метод розрахунку граничних і порогових значень індикаторів складових економічної безпеки також не є прозорий. Політико-дипломатичну складову економічної безпеки можна описати як стан зовнішньої та внутрішньої політики держави, який забезпечує національній економіці та бізнесу вільний вихід на зовнішні ринки, доступ до світових ресурсів та технологій, стабільний процес обміну товарами і послугами, вільний рух національного капіталу, сприятливий клімат для залучення прямих іноземних інвестицій, всебічну підтримку і захист на державному та дипломатичному рівні національного виробника та експортера у світовій економічній системі.

Наступним кроком дослідження стало визначення індикаторів, які б могли всебічно охарактеризувати політико-дипломатичну складову економічної безпеки держави. У методичних рекомендаціях МЕРТ сказано, що формування переліку індикаторів здійснюється на основі відбору показників, які найбільш повно характеризують кожен із субіндексів, з урахуванням попередньо накопиченого досвіду оцінювання, напрацьовань українських та іноземних учених у сфері економічної безпеки, визначених профільними міжнародними організаціями і т. ін. [4].

Проте в нашому випадку ці підходи не можуть бути застосовані повною мірою, бо сфера політико-дипломатичних стосунків, зокрема їх впливу на економічну безпеку держави, в українській науці і практиці досі не досліджувалася і не враховувалася при розробці методик розрахунку рівня економічної безпеки. Виходячи зі

специфіки політико-дипломатичної складової економічної безпеки України, доцільно використовувати як індикатори відносні величини, що розраховуються таким чином:

$$J_{it} = \frac{x_{it}}{\max\{x_{it}\}}, \quad (1)$$

де, x_{it} — кількісне значення i -го фактора (інструмента економічної дипломатії) за рік t ;

$\max\{x_{it}\}$ — максимальне значення i -го фактора за рік з усього досліджуваного періоду (табл. 1) або еталонне максимальне значення i -го фактора, попередньо встановлене методом експертної оцінки;

J_{it} - індикатор політико-дипломатичної складової, розрахований на основі i -го фактора за рік t .

У сукупності ці індикатори здатні дати об'єктивну оцінку рівня політико-дипломатичної складової економічної безпеки держави. Для цього необхідно визначити порогові значення для кожного індикатора як їх верхню та нижню межі. Ці значення можна отримати шляхом співставлення максимальних і мінімальних показників за кожним з інструментів і за кожен рік упродовж усього досліджуваного періоду. Далі максимальні і мінімальні значення нормуються методом ділення (а) самих на себе задля отримання верхньої межі та (б) мінімального значення на максимальне задля отримання нижньої межі (табл. 2).

Таблиця 2

Числові значення індикаторів політико-дипломатичної складової економічної безпеки України

№	Інструменти економічної дипломатії за один рік (2004-2015 рр.)	Максимум $\max\{x_{it}\}$	Мінімум $\min\{x_{it}\}$	Порогові значення нормовані (верхня межа)	Порогові значення нормовані (нижня межа)
1	Посольства (за весь період найкращі і найгірші показники рейтингу українських посольств - %)	38,754	0,114	1	0,002942
2	Посольства (за весь період найкращі і найгірші показники рейтингу іноземних посольств - %)	46,092	0,035	1	0,000759
3	Генеральні консульства України (за весь період)	7	1	1	0,142857
4	Генеральні консульства іноземних держав (за весь період)	6	1	1	0,166667
5	Почесні консульства України (за весь період)	9	1	1	0,111111
6	Почесні консульства іноземних держав (за весь період)	3	1	1	0,333333
7	Візити Президента (за рік здійснено найбільше і найменше)	35	16	1	0,457143
8	Візити глав іноземних держав (за рік здійснено найбільше і найменше)	16	4	1	0,25
9	Візити високого рівня з України (за рік здійснено найбільше і найменше)	75	36	1	0,48
10	Візити високого рівня в Україну (за рік здійснено найбільше і найменше)	81	13	1	0,160494
11	Угоди (за рік підписано найбільше і найменше)	108	29	1	0,268519
12	Постійно діючі міжнародні органи високого рівня (кількість за весь період)	5	2	1	0,4
13	Українська діаспора, тис. чол. (за весь період)	2943,3	3,5	1	0,001189
14	Громадські організації української діаспори за кордоном (за весь період)	120	2	1	0,016667

Джерело: розраховано на основі авторського дослідження

Тоді субіндекс політико-дипломатичної складової економічної безпеки України буде представляти собою інтегральний індекс української економічної дипломатії $I_{ED} =$

0,170039276, який, по суті, сформовано за методикою МЕРТ:

$$I_m = \sum_{i=1}^n d_i y_i \quad (2)$$

де I_m — агрегований показник/субіндекс m -ї сфери економічної безпеки, де $m = 1, 2, 3 \dots 9$, враховуючи значення 10-го субіндексу

$m = 1, 2, 3 \dots 9, 10$;

d_i — ваговий коефіцієнт, що визначає ступінь внеску i -го показника в інтегральний індекс складової економічної безпеки;

y_i — нормалізована оцінка i -го індикатора [4].

Єдина відмінність методик полягає в тому, що субіндекс I_{ED} розбивається ще на

три підсубіндекси — інтегральні індекси основних показників зовнішньоекономічної діяльності України (експорту, імпорту і ПІ), які розраховуються за наведеною вище формулою. Сам же субіндекс I_{ED} розраховується як середньозважена величина, шляхом згортки значень цих підсубіндексів. При розрахунку інтегральних індексів показників зовнішньоекономічної діяльності України: y_i — це нормалізовані оцінки 14 інструментів економічної дипломатії (індикатори), а d_i — вагові коефіцієнти, розраховані авторами і наведені у таблиці 3.

Таблиця 3

Вагові коефіцієнти результуючих змінних «експорт» «імпорт» і «ПІ»

№ індика-тора	експорт	імпорт	ПІ
1	0,100127	0,046889	0,073198
2	0,1001	0,04488	0,116282
3	0,100005	0,073725	0,026908
4	0,100006	0,062283	0,023721
5	0,050003	0,151907	0,01594
6	0,050014	0,105451	0,036598
7	0,040185	0,094761	0,114782
8	0,060453	0,058049	0,092256
9	0,020379	0,020252	0,099363
10	0,080914	0,048862	0,105851
11	0,100004	0,112607	0,009336
12	0,01474	0,052225	0,075102
13	0,18096	0,055819	0,083643
14	0,002112	0,07229	0,053822

Джерело: розраховано на основі авторського дослідження

Запропонований метод розрахунку вагових коефіцієнтів відрізняється від методу МЕРТ. Якщо в методиці МЕРТ вагові коефіцієнти розраховуються за формулою:

$$d_i = \frac{\bar{a}_i}{\sum_{i=1}^n \bar{a}_i} \quad (3)$$

де i — індикатор, який визначає стан агрегованого показника/субіндексу економічної безпеки ($i = 1, 2, 3.. 14$);

a_i — експертна оцінка, що характеризує важливість i -го індикатора для узагальнених об'єктів/субіндексів економічної безпеки;

d_i — ваговий коефіцієнт, що визначає ступінь внеску i -го показника в інтегральний індекс складової економічної безпеки [4], то в нашому випадку вагові коефіцієнти розраховуються на основі емпіричних даних за допомогою факторного аналізу. Ця відмінність є результатом неможливості застосувати експертні оцінки в характеристиці важливості i -х індикаторів для узагальнених об'єктів/субіндексів економічної безпеки через відсутність у вітчизняній літературі необхідних матеріалів.

Визначивши індикатори політико-дипломатичної складової, обчисливши їх

порогові значення та вивівши субіндекс економічної безпеки держави, можна провести компонентний перерахунок вагових коефіцієнтів наявних дев'яти складових економічної безпеки України з урахуванням десятої складової з усією сукупністю їх індикаторів, порогових і граничних значень.

Лише таким чином можна з належним ступенем обґрунтування визначити ступінь впливу політико-дипломатичних інструментів на загальний рівень економічної безпеки України. Але отримати вихідні дані для такого перерахунку поки що нема можливості, оскільки, по-перше, параметри для вже існуючих 9 складових економічної безпеки України формувалися фахівцями МЕРТ за методикою, яка не є прозорою.

По-друге, не існує якоїсь іншої спрощеної моделі внесення додаткових параметрів до загального переліку індикаторів і узгодження їх вагових коефіцієнтів з уже існуючими. Це досить серйозна наукова проблема, яка потребує додаткових зусиль і водночас відкриває перспективу подальших досліджень у галузі впливу інструментів економічної дипломатії на рівень економічної безпеки української держави [3].

Висновки. Провівши теоретичні та емпіричні дослідження щодо ефективності інструментів економічної дипломатії у формуванні показників результативності зовнішньоекономічної діяльності України і відповідно з'ясувавши їх роль у забезпеченні економічної безпеки держави, необхідно сказати таке:

- економічна дипломатія є дієвим засобом реалізації зовнішньоекономічної політики держави і фактором захисту національних економічних інтересів та економічних інтересів суб'єктів її підприємницької діяльності на зовнішніх ринках, через що вона є також інструментом впливу на економічну безпеку держави;

- для об'єктивної та адекватної оцінки рівня економічної безпеки держави необхідно виявити в ній місце економічної дипломатії, для чого слід увести до функціональних

складових економічної безпеки України, що містяться в Методичних рекомендаціях Міністерства економічного розвитку і торгівлі, політико-дипломатичну складову;

- єдиним способом увести до методики обрахунку інтегрального індексу економічної безпеки України політико-дипломатичну складову є компонентний перерахунок індикаторів та їх вагових коефіцієнтів для усіх наявних дев'яти складових економічної безпеки з урахуванням десятої з усією сукупністю порогових та характеристичних значень.

Література:

1. Рокоча В. В., Горбачук О. І. Місце економічної дипломатії в системі економічної безпеки держави. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2019. Вип. №2(54). С. 110–118.
2. Рокоча В. В. Трансформація системи національної економічної безпеки в умовах глобалізації світової економіки. *Зовнішня торгівля. Економічна безпека*. 2014. Вип. 10. С. 71-77.
3. Горбачук О. І. Економічна дипломатія в забезпеченні економічної безпеки держави : дис. ... к.е.наук : 21.04.01 / ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», Київ, 2017.
4. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Мінекономрозвитку України від 29.10.2013 № 1277. URL : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=MetodichniRekomendatsii>.

References:

1. Rokocha, V. V. and Horbachuk, O. I. (2019), "The place of economic diplomacy in the system of economic security of the state", *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, №2(54), pp. 110–118.
2. Rokocha, V. V. (2014), "Transformation of the system of national economic security in the conditions of globalization of the world economy", *Zovnishnia torhivlia. Ekonomichna bezpeka*, №10, pp. 71-77.
3. Horbachuk, O. I. (2017), "Economic diplomacy in ensuring the economic security of the state", Abstract of Ph.D dissertation, Economy, "KROK" University, Kyiv, Ukraine.
4. Methodical recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine : Order of the Ministry of Economic Development of Ukraine dated 29.10.2013 № 1277, retrieved from : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=MetodichniRekomendatsii>.

Стаття надійшла до редакції 18.01.2020 р.